

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมและความคาดหวังทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ : กรณีศึกษานักศึกษาที่เรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์ประจำปีการศึกษา 2/2554 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ ที่จัดการเรียนการสอนรายวิชากฎหมายการพาณิชย์ โดยมีจำนวน 3 ตอนเรียน รวมจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 127 คนและตัวอย่างที่ได้เท่ากับ 100 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience sampling) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักศึกษา และสัมภาษณ์ รวมถึงการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากนักศึกษา จำนวน 5 คน โดยผลการวิจัยสามารถสรุปออกเป็นส่วนต่างๆ ตามประเด็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญ โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 78.00 ส่วนเพศชายจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ≥ 2.50 -3.00 จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 รองลงมาคือ มีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ≥ 2.00 -2.50 จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 มีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ≥ 3.00 -3.50 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 และ มีระดับคะแนนเฉลี่ย ≥ 3.50 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับและโดยส่วนใหญ่มีความถี่ในการเข้าห้องเรียนมากกว่า 9 ครั้ง จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 รองลงมาคือ มีความถี่ในการเข้าห้องเรียน 7-9 ครั้ง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 มีความถี่ในการเข้าห้องเรียน 4-6 ครั้ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคาดหวังทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของนักศึกษาที่เรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์

1. ด้านการมีส่วนร่วมและความเอาใจใส่ของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ซึ่งมีปัจจัยในเรื่องการเข้าห้องเรียนของนักศึกษามากที่สุด และความสนใจในการเรียนของนักศึกษามีความคาดหวังน้อยที่สุด
2. ด้านเนื้อหาวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ซึ่งมีปัจจัยในเรื่องนักศึกษาเรียนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบ เนื้อหาวิชาการครบตามความคาดหวังของนักศึกษา มีความคาดหวังน้อยที่สุด
3. ด้านเอกสารตำรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีปัจจัยในเรื่องเอกสารตำรา มีเนื้อหาครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด มีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด และ อาจารย์แนะนำหนังสือและตำราเรียนเพิ่มเติม มีความคาดหวังอยู่ในระดับน้อยที่สุด
4. ด้านอาจารย์ผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีปัจจัยในเรื่องอาจารย์มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด และอาจารย์มีความยุติธรรมในการให้คะแนน มีความคาดหวังอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. ด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีปัจจัยในเรื่อง นักศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนในวิชานี้ มีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด และการประเมินผลในแต่ละงานที่ส่งสามารถเสริมแรงนักศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเรียน มีความคาดหวังในระดับน้อยที่สุด

โดยสรุปภาพรวมระดับความคาดหวังในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการมีส่วนร่วมและความเอาใจใส่ของนักศึกษา ด้านเนื้อหาวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์ มีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด และ ด้านเอกสารตำรา มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ส่วนในระดับพฤติกรรมความเป็นจริงทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของนักศึกษาที่เรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์

1. ด้านการมีส่วนร่วมและความเอาใจใส่ของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีปัจจัยในเรื่องการทำรายงานของนักศึกษา มีระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด และการส่งแบบฝึกหัดของนักศึกษา มีระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ด้านเนื้อหาวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีปัจจัยในเรื่องนักศึกษาเรียนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพ มีระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด และเนื้อหาวิชาการครบตามที่หลักสูตรกำหนด มีระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ด้านเอกสารตำรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีปัจจัยในเรื่องเอกสารตำรา มีเนื้อหาครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด มีระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุดและเอกสารตำราเข้าใจง่าย มีระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ด้านอาจารย์ผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีปัจจัยในเรื่องอาจารย์ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอนและให้แนวการเรียนการสอนในชั่วโมงแรกที่เข้าสอน มีระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด และอาจารย์มีความยุติธรรมในการให้คะแนน มีระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. ด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีปัจจัยในเรื่อง นักศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนในวิชานี้ มีระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุดและนักศึกษามีความพึงพอใจในผลการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของอาจารย์ มีระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยภาพรวมระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการมีส่วนร่วมและความเอาใจใส่ของนักศึกษา ด้านเนื้อหาวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์ มีความเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด และ ด้านเอกสารตำรา มีระดับพฤติกรรมความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

โดยการเปรียบเทียบระดับความคาดหวังกับระดับพฤติกรรมความเป็นจริงทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของนักศึกษาที่เรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์ ด้านการมีส่วนร่วมและความเอาใจใส่ของนักศึกษาโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเข้าห้องเรียน

ของนักศึกษา ความสนใจในการเรียนของนักศึกษา การส่งแบบฝึกหัดของนักศึกษา และการทำรายงานของนักศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านเนื้อหาวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เนื้อหาวิชาการครบตามที่หลักสูตรกำหนด และ นักศึกษาเรียนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ส่วนเนื้อหาวิชาการครบตามความคาดหวังของนักศึกษา นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการเรียนการสอน อาจารย์ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของวิชาที่เรียนแล้วประยุกต์ใช้ได้จริง และอาจารย์ได้มอบหมายงานที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งในด้านเอกสารตำราโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เอกสารตำรามีเนื้อหาครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเอกสารตำราเข้าใจง่าย อาจารย์แนะนำหนังสือและตำราเรียนเพิ่มเติม และอาจารย์แนะนำแหล่งค้นคว้าอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่แตกต่างกัน โดยในด้านอาจารย์ผู้สอนโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาจารย์มีความยุติธรรมในการให้คะแนน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอาจารย์มีการสื่อสารที่ใช้คำพูดที่ง่าย อาจารย์มีบุคลิกที่เหมาะสมทั้งแต่งกายและกริยาท่าทาง อาจารย์มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อาจารย์เข้าสอนตรงเวลาและสม่ำเสมอ อาจารย์ตั้งใจและกระตือรือร้นในการสอน อาจารย์รับฟังความเห็นจากนักศึกษา อาจารย์ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอนและให้แนวการเรียนการสอนในช่วงโมงแรกที่เข้าสอน ไม่แตกต่างกัน และในด้านการวัดและประเมินผลโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การประเมินผลในแต่ละงานที่ส่งสามารถเสริมแรงนักศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเรียน การวัดและประเมินในแต่ละงานมีความเหมาะสมน่าเชื่อถือ นักศึกษามีความพึงพอใจในวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของอาจารย์ นักศึกษามีความพึงพอใจในผลการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของอาจารย์ และนักศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนในวิชานี้ ไม่แตกต่างกัน และโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านเอกสารตำรา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมและความเอาใจใส่ของนักศึกษา ด้านเนื้อหาวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์ ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านการวัดและการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. อาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่ารายละเอียดเนื้อหาวิชากฎหมายการพาณิชย์มีเนื้อหาที่น่าจะตรงและเหมาะสมกับสาขาที่นักศึกษาเรียน เพราะวิชากฎหมายการพาณิชย์ประกอบด้วยกฎหมายอันต้องศึกษาที่เกี่ยวข้องไว้มากมาย ซึ่งประกอบไปด้วย กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งและการจัดองค์กรทางธุรกิจ หลักกฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกรรมทางธุรกิจ เช่น กฎหมายลักษณะบุคคล กฎหมายลักษณะหนี้ กฎหมายลักษณะนิติกรรมและสัญญา กฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์สินและเช่าซื้อ กฎหมายลักษณะยืม ค้ำประกัน จำนอง และจำนำ กฎหมายลักษณะตัวเงิน กฎหมายลักษณะการจ้างแรงงานและการจ้างทำของ กฎหมายลักษณะตัวแทนและนายหน้า และศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเนื้อหาของแต่ละกฎหมายมีรายละเอียดมากไม่อาจลงรายละเอียดได้ทั้งหมด

2. อาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่ารายละเอียดเนื้อหาวิชากฎหมายการพาณิชย์ดังกล่าวมีมากเกินไปควรเน้นในลักษณะกฎหมายเบื้องต้นที่ให้นักศึกษาได้ศึกษาและเรียนรู้ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้ต่อไปด้วย

3. ถ้าวิชากฎหมายการพาณิชย์ดังกล่าวนี้ไม่ใช่วิชาบังคับ อาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่านักศึกษาส่วนใหญ่คงจะไม่ลงทะเบียนเรียนเพราะมีเนื้อหาค่อนข้างมากและอาจคิดว่าต้องใช้การท่องจำ ซึ่งคงคิดว่าไม่มีประโยชน์กับนักศึกษา แต่เนื่องจากกฎหมายพาณิชย์เป็นรายวิชาที่ทางกระทรวงศึกษาธิการมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้เป็นวิชาพื้นฐานและบังคับให้นักศึกษาต้องเรียนทุกหลักสูตร

4. อาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่าควรมีกิจกรรมที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำรายงานโดยเป็นการช่วยให้เข้าใจในเนื้อหากฎหมายลักษณะต่างๆมากขึ้นและอาจมีการนำตัวอย่างสัญญาตามกฎหมายลักษณะต่างๆมาให้เห็นถึงการนำกฎหมายไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ นักศึกษาสนใจและเข้าใจ เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์และนำไปใช้ประกอบวิชาชีพต่อไป

5. อาจารย์คิดว่าควรมีการปรับปรุงรายละเอียดเนื้อหาวิชาจากกฎหมายการพาณิชย์ เนื่องจากตามหลักสูตรเก่าใช้ชื่อรายวิชาจากกฎหมายธุรกิจแล้วเปลี่ยนชื่อรายวิชาเป็นกฎหมายพาณิชย์ โดยที่เนื้อหาที่เรียนมีรายละเอียดเนื้อหาเหมือนกัน ซึ่งในปีการศึกษาที่ 2555 ก็ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรใหม่จึงเปลี่ยนชื่อรายวิชาเป็นกฎหมายธุรกิจอีกครั้ง แต่รายละเอียดเนื้อหาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งหมด ไม่มีกฎหมายลักษณะต่างๆที่อยู่ในรายวิชาเดิมเลยทั้งหมด

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมและความคาดหวังทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ : กรณีศึกษานักศึกษาที่เรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์ประจำปีการศึกษา 2/2554 นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเรียนโดยรวมในด้านต่างๆและรายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะพฤติกรรมในการทำรายงานของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าการกระทำหรือการแสดงออกทุกอย่างของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายใต้สถานการณ์นั้น ๆ ทั้งที่สังเกตได้โดยตรงและสังเกตไม่ได้โดยตรง แต่สามารถวินิจฉัยได้ว่ามีพฤติกรรมหรือไม่โดยการใช้เครื่องมือทดลองหรือทดสอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิด ทฤษฎีของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 10) ที่ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ ซึ่งอาจเกิดจากการทำงานของหัวใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ การเดิน การพูด การคิด ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ และสอดคล้องกับแนวความคิด ทฤษฎีของ อรุณ รักธรรม (2524 : 13) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การปฏิบัติซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งแสดงต่อบุคคลหนึ่ง หรือบุคคลอื่นในการที่ถูกต้อง หรือผิดไปจากปทัสถานแห่งขนบธรรมเนียม หรือมารยาทของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พฤติกรรมหมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้น โดยการกระทำที่มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างระบบร่างกายกับเครื่องกระตุ้น

ดังนั้น พฤติกรรมจึงเป็นการกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลคนใดคนหนึ่งแสดงออกมาในความเป็นจริง โดยอาจจะไม่เป็นไปตามความคาดหวังในใจที่ตนเองคิดไว้ก็ได้ ซึ่งพฤติกรรมของนักศึกษาหลักสูตรการบัญชีที่เรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์ ด้านเนื้อหาวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์ ในเรื่องเนื้อหาวิชาการครบตามที่หลักสูตรกำหนด และ นักศึกษาเรียนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพของนักศึกษาอาจไม่เป็นไปตามความคาดหวังของนักศึกษาซึ่งมีระดับความคาดหวังมาก

ที่สุดแต่พฤติกรรมของนักศึกษาไม่อาจทำได้ตามที่คาดหวังไว้ โดยระดับความคาดหวังและพฤติกรรมในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรการบัญชีต่อวิชากฎหมายการพาณิชย์แตกต่างกัน

ในส่วนระดับความคาดหวังกับระดับความเป็นจริงของพฤติกรรมและความคาดหวังทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเอกสารตำรา แตกต่างกัน ส่วนด้านการมีส่วนร่วมและความเอาใจใส่ของนักศึกษา ด้านเนื้อหาวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์ ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านการวัดและการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน โดยที่ระดับความคาดหวังในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรการบัญชีต่อวิชากฎหมายการพาณิชย์ ด้านเอกสารตำรา โดยภาพรวม แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เอกสารตำราเนื้อหาครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด แตกต่างกัน ส่วนเอกสารตำราเข้าใจง่าย อาจารย์แนะนำหนังสือและตำราเรียนเพิ่มเติม และอาจารย์แนะนำแหล่งค้นคว้าอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะว่าความคาดหวังเป็นความเชื่อหรือความคิดอย่างมีเหตุผล ในแนวทางที่เป็นไปได้ หรือเป็นความหวังที่คาดการณ์ว่าต้องการจะได้ในอนาคตของบุคคล ความคาดหวังจึงเป็นสภาวะทางจิตที่บุคคลคาดคะเนล่วงหน้าแต่บางสิ่งบางอย่างว่าควรมี ควรจะเป็นหรือควรเกิดขึ้นตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดทฤษฎีของ สกาวเดือน ปธนสมิทธิ์ (2540, 64) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังไว้ว่า เป็นแนวคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด แล้วแสดงออกมาโดยการพูด การเขียน และการแสดงออกดังกล่าวนั้นขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางสังคม ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งบุคคลอื่นอาจไม่เห็นด้วยก็ได้ หรืออีกกล่าวหนึ่ง ความคาดหวัง คือ การแสดงออกทางทัศนคติอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ และเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก ทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงออกโต้ตอบสิ่งต่าง ๆ ในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ จึงควรพิจารณาในด้านองค์ประกอบของทัศนคติควบคู่ไปด้วย และสอดคล้องกับแนวความคิด ทฤษฎีของเบญจา นิลบุตร (2540, 10) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความคาดหวังเกิดจากความรู้สึกนึกคิดในการคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นอย่างไร อันเป็นความปรารถนาจะให้ไปถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ ส่วนระดับความคาดหวังและระดับความเป็นจริงในการเรียนของนักศึกษาการบัญชีต่อวิชากฎหมายการพาณิชย์ โดยภาพรวมในการเข้าห้องเรียนของนักศึกษา ความสนใจในการเรียนของนักศึกษา การส่งแบบฝึกหัดของนักศึกษา และการทำรายงานของนักศึกษาไม่แตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อดูจากระดับพฤติกรรมในความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของนักศึกษาเองแล้ว การจัดการเรียนการสอนในวิชากฎหมายการพาณิชย์นี้ นักศึกษาให้ความสนใจในการเรียนและเข้าห้องเรียนมากเพราะความคาดหวังและพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน แสดงว่านักศึกษามีพฤติกรรมตามความคาดหวังของตนเอง โดยการทำให้การสอนของอาจารย์ผู้สอนประสบผลสำเร็จและนักศึกษาจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี อาจารย์ผู้สอนควรจะต้องส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้จากการทำรายงานด้วยตนเอง นักศึกษาจะสนใจและตั้งใจทำและเรียนรู่มากกว่าตามความคาดหวังที่นักศึกษาได้คาดหวังไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิต สุรัตน์เรืองชัยและคณะ(2548)รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพาการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน ปัญหาการจัดการเรียนการสอน และความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งมีพฤติกรรมการสอนที่คณาจารย์ปฏิบัติมากที่สุดได้แก่ การมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และในด้านเนื้อหาวิชาการและการนำไปใช้

ประโยชน์โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เนื้อหาวิชาการครบตามที่หลักสูตรกำหนด และ นักศึกษาเรียนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพ แตกต่างกัน อันอาจเนื่องมาจากเนื้อหาในรายวิชามีกฎหมายที่ต้องศึกษาหลายเรื่องทำให้อาจเรียนเนื้อหาได้แค่ภาพรวมของกฎหมายแต่ละเรื่อง และนักศึกษายังไม่เห็นว่าจะสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างไร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามีความสนใจและตั้งใจในการทำรายงานส่งแก่อาจารย์ จึงควรมุ่งเน้นสนับสนุนให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากการทำรายงานในเนื้อหาวิชาดังกล่าวซึ่งเป็นการช่วยให้นักศึกษาได้รับความรู้เพิ่มเติมมากขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย
2. ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามีความคาดหวังหรือต้องการในเนื้อหาวิชาการครบตามที่หลักสูตรกำหนด และ นักศึกษาเรียนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพมาก แต่พฤติกรรมในความเป็นจริงของนักศึกษาเองแล้วทำไม่ได้ตามที่คาดหวังไว้ จึงควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้เสนอต่อหลักสูตรต่างๆ ที่ต้องเรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์เป็นวิชาบังคับ เพื่อให้หลักสูตรพิจารณารายละเอียดของรายวิชานี้ว่าควรให้นักศึกษาได้ความรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพได้ตรงกับสาขาของตนเองต่อไป
3. ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้เสนอต่ออาจารย์ท่านอื่นที่สอนวิชากฎหมายการพาณิชย์ดังกล่าวไปศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อจะเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนในวิชาดังกล่าวในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยนักศึกษานักเรียนที่เรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์ ดังกล่าวนี้นในด้านอื่นๆ เพื่อทราบเหตุผลต่อไป
2. ควรมีการศึกษาวิจัยนักศึกษานักเรียนในหลักสูตรอื่นๆ ที่ลงเรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์
3. ควรมีการศึกษาวิจัยนักศึกษานักเรียนที่เรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์ดังกล่าวนี้ในมหาวิทยาลัยอื่นๆ นอกเหนือจากที่เคยศึกษา
4. ควรมีการศึกษาวิจัยในการวัดพฤติกรรมและความคาดหวังของนักศึกษาต่อการเรียนวิชากฎหมายการพาณิชย์นี้ ควรใช้แบบทดสอบที่มีลักษณะของการตอบที่ถูก-ผิด น่าจะให้ผลที่ตรงกับความเป็นจริงมากกว่าการใช้แบบสอบถาม
5. ควรมีการศึกษาในมหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่เป็นเครือข่ายและต้นแบบวิชาที่เกี่ยวกับกฎหมายการพาณิชย์ดังกล่าวนี้ เพื่อนำไปสู่การกำหนดตัวแบบวิชาที่ดีสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้กับมหาวิทยาลัยอื่นๆ